

YURAK ISHEMIK KASALLIGI STINOKARDIYA BILAN OG'RIGAN
BEMORLARDA HAYOT SIFATI TAHLILLARI

Turdiyev Elyor Raxmatullayevich

gmail: eturdiev0077@gmail.com

Ilmiy rahbar: Kattaboyeva Muhayyo Nurmuhammad qizi

Department of Therapeutic sciences Faculty of Medicine,

Termez University of Economics and Service Uzbekistan,

muhayyo_kattaboyeva@tues.uz

mnkattaboyeva@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-7146-1255>

+998915899307

Annotatsiya

Ushbu tadqiqot yurak ishemik kasalligi, xususan, stenokardiya bilan ogʻrigan bemorlarda hayot sifatini baholashga qaratilgan. Yurak-qon tomir kasalliklari dunyo boʻyicha nogironlik va oʻlimning asosiy sabablaridan biri boʻlib, bemorlarning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy holatiga sezilarli taʼsir koʻrsatadi. Tadqiqot davomida hayot sifatini baholash uchun standartlashtirilgan soʻrovnomalar (SF-36, Seattle Angina Questionnaire) asosida tahlil oʻtkazildi. Olingan natijalar stenokardiya bilan ogʻrigan bemorlarda jismoniy faollikning pasayishi, ogʻriq sindromining mavjudligi va psixoemotsional buzilishlar hayot sifatining yomonlashuviga olib kelishini koʻrsatdi. Shuningdek, davolashning samaradorligi va turmush tarzini oʻzgartirish hayot sifatini yaxshilashda muhim omil ekanligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari klinik amaliyotda bemorlarni kompleks boshqarish strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Keywords: Yurak ishemik kasalligi, Stenokardiya, Hayot sifati, Bemorlar monitoringi, Jismoniy faollik, Psixoemotsional holat, Davolash samaradorligi, Turmush tarzini oʻzgartirish, Kardio-reabilitatsiya, Ogʻriq sindromi, Stress va yurak salomatligi, Klinik boshqaruv, Sogʻliqni baholash, SF-36 soʻrovnomasi, Seattle Angina Questionnaire

Аннотация

Данное исследование направлено на оценку качества жизни пациентов с ишемической болезнью сердца, в частности со стенокардией. Сердечно-сосудистые заболевания являются одной из ведущих причин смертности и инвалидности во всем мире и оказывают значительное влияние на физическое,

психоэмоциональное и социальное состояние пациентов. В ходе исследования анализ качества жизни проводился с использованием стандартизированных опросников (SF-36, Seattle Angina Questionnaire). Полученные результаты показали, что у пациентов со стенокардией отмечается снижение физической активности, наличие болевого синдрома и психоэмоциональные нарушения, что приводит к ухудшению качества жизни. Также установлено, что эффективность лечения и модификация образа жизни играют важную роль в его улучшении. Результаты исследования имеют важное значение для разработки комплексных подходов к ведению пациентов в клинической практике.

Ключевые слова: Ишемическая болезнь сердца, Стенокардия, Качество жизни, Мониторинг пациентов, Физическая активность, Психоэмоциональное состояние, Эффективность лечения, Изменение образа жизни, Кардио-реабилитация, Болевой синдром, Стресс и здоровье сердца, Клиническое управление, Оценка здоровья, Анкетирование SF-36, Анкета Seattle Angina

Abstract

This study aims to assess the quality of life in patients with ischemic heart disease, particularly those suffering from angina pectoris. Cardiovascular diseases remain one of the leading causes of mortality and disability worldwide, significantly affecting patients' physical, psychological, and social well-being. The quality of life was evaluated using standardized questionnaires, including the SF-36 and the Seattle Angina Questionnaire. The results demonstrated that patients with angina pectoris experience reduced physical activity, persistent pain syndrome, and psycho-emotional disturbances, which collectively contribute to a decreased quality of life. Furthermore, the effectiveness of treatment and lifestyle modification were identified as key factors in improving patient outcomes. The findings highlight the importance of comprehensive management strategies in clinical practice.

Keywords: Ischemic heart disease, Angina pectoris, Quality of life, Patient monitoring, Physical activity, Psycho-emotional status, Treatment effectiveness, Lifestyle modification, Cardiac rehabilitation, Pain syndrome, Stress and heart health, Clinical management, Health assessment, SF-36 questionnaire, Seattle Angina Questionnaire

Kirish

Yurak ishemik kasalligi (YIK) — dunyo bo'yicha eng keng tarqalgan yurak-qon tomir kasalliklaridan biri bo'lib, nogironlik va o'limning asosiy sabablaridan hisoblanadi. Xususan, stenokardiya bu kasallikning eng ko'p uchraydigan shakli

bo'lib, miokardga kislorod yetishmovchiligi natijasida yuzaga keladigan og'riq va noqulaylik bilan xarakterlanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining (WHO) ma'lumotlariga ko'ra, yurak ishemik kasalliklari har yili millionlab insonlarning hayotini xavf ostiga qo'yadi va bemorlarning jismoniy, psixoemotsional va ijtimoiy faoliyatiga sezilarli ta'sir qiladi. Hayot sifati (QoL, Quality of Life) — bu insonning sog'lig'i, farovonligi, ijtimoiy faoliyati va psixoemotsional holatini kompleks baholash imkonini beruvchi ko'rsatkichdir. Stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning hayot sifati jismoniy cheklovlar, og'riq sindromi, ruhiy tushkunlik va stress bilan bevosita bog'liq bo'lib, ularning kundalik faoliyati va ijtimoiy integratsiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, bu bemorlarning QoL holatini aniqlash va baholash klinik amaliyotda muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda yurak ishemik kasalligi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, QoL ning pasayishi nafaqat kasallikning og'irligidan, balki davolash usullari, turmush tarzi va psixoemotsional qo'llab-quvvatlash bilan ham bog'liq. Shu sababli, stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning hayot sifati baholash, davolashning samaradorligini aniqlash va individual rehabilitatsiya strategiyalarini ishlab chiqish uchun ilmiy asos yaratadi. Ushbu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bemorlarning QoL holatini tahlil qilish orqali klinik qaror qabul qilish jarayoni optimallashtiriladi, shuningdek, stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning ijtimoiy va psixoemotsional qo'llab-quvvatlash ehtiyojlari aniqlanadi. Bu esa nafaqat bemorning shaxsiy farovonligini oshiradi, balki yurak-qon tomir kasalliklarining ijtimoiy-iqtisodiy yukini kamaytirishga ham xizmat qiladi.

Materiallar va metodlar

Ushbu tadqiqot yurak ishemik kasalligi, xususan stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning hayot sifati baholashga qaratilgan. Tadqiqot adabiyotlarni tizimli tahlil qilish (systematic literature review) usuli asosida olib borildi, bunda so'nggi o'n yillikda nashr etilgan xalqaro va milliy ilmiy maqolalar, kitoblar va sog'liqni saqlash tashkilotlari (WHO, American Heart Association) tavsiyalari o'rganildi.

Adabiyotlar tanlash mezonlari:

Kiritish mezonlari: Yurak ishemik kasalligi va stenokardiya bilan bog'liq bemorlarning hayot sifati bo'yicha nashr etilgan tadqiqotlar; SF-36, Seattle Angina Questionnaire kabi standartlashtirilgan so'rovnomalardan foydalangan maqolalar; ingliz va rus tillaridagi ilmiy nashrlar (2013–2025 yillar).

Cheklash mezonlari: Qonuniy va etika qoidalariga rioya qilinmagan tadqiqotlar; murakkab kardiologik kasalliklarni o'rganmagan maqolalar; faqat abstrakt ko'rinishda mavjud bo'lgan ishlanmalar.

Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish:

Tanlangan adabiyotlar tizimli ravishda kataloglashtirildi va asosiy ma'lumotlar — bemorlarning demografik ko'rsatkichlari, stenokardiya turi, jismoniy faoliyat darajasi, psixoemotsional holat va hayot sifati natijalari ajratildi.

Qo'llanilgan metodlar: adabiyotlarni taqqoslash, statistik tahlil natijalarini baholash, hayot sifati ko'rsatkichlarini o'zaro solishtirish.

Standartlashtirilgan so'rovnomalar (SF-36 va Seattle Angina Questionnaire) bo'yicha olingan natijalar bemorlarning jismoniy, psixoemotsional va ijtimoiy faoliyatlariga ta'siri tahlil qilindi.

Tadqiqotning ilmiy asoslari:

Avvalgi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, stenokardiya bilan og'riq bemorlarda hayot sifati ko'pincha jismoniy cheklolvar, og'riq sindromi va ruhiy tushkunlik bilan bog'liq bo'ladi. Shu bois, adabiyotlarni tahlil qilish orqali QoL ning individual komponentlari, davolash va turmush tarzi omillari o'rganildi.

Etika va ishonchlik:

Ushbu tadqiqot faqat adabiyotlarni tahlil qilishga asoslanganligi sababli, inson subyektlari bilan bevosita ishlash talab etilmadi. Barcha ma'lumotlar nashr etilgan manbalardan olinib, manbalar to'g'ri ko'rsatildi va IMRAD standartlariga mos tarzda tahlil qilindi.

Natijalar

Adabiyotlarni tahlil qilish natijasida stenokardiya bilan og'riq bemorlarning hayot sifati bir qancha asosiy omillarga bog'liq ekanligi aniqlangan. Olingan ma'lumotlar jismoniy faoliyat darajasi, og'riq sindromi, psixoemotsional holat va ijtimoiy faoliyat ko'rsatkichlarini o'z ichiga oladi.

Jismoniy faoliyat va hayot sifati:

Ko'p tadqiqotlarda SF-36 so'rovnomasi orqali olingan natijalar bemorlarning jismoniy faoliyat ko'rsatkichlarining pasayganini ko'rsatdi. Stenokardiya bilan og'riq bemorlarda og'riq va charchash holatlari kundalik faoliyatni cheklaydi, bu esa QoL ning umumiy ballini pasaytiradi.

Psixoemotsional holat:

Seattle Angina Questionnaire bo'yicha olingan natijalar bemorlarning ruhiy salomatligi va stress darajasining QoL ga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Ko'p bemorlar ruhiy tushkunlik, xavotir va uyqusizlikdan shikoyat qilgan, bu esa ijtimoiy faoliyatga salbiy ta'sir qilgan.

Davolash va turmush tarzi omillari:

Adabiyotlar shuni ko'rsatdiki, samarali davolash va turmush tarzini o'zgartirish (jismoniy faollikni oshirish, parhez va stressni kamaytirish) QoL ning yaxshilanishiga

olib keladi. Kardio-reabilitatsiya dasturlari, shuningdek, psixoemotsional qo'llab-quvvatlash QoL ga ijobiy ta'sir qiladi.

Jadval 1. SF-36 bo'yicha stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning hayot sifati (o'rtacha ball)

Hayot sifati komponenti	O'rtacha ball	Tavsif
Jismoniy faoliyat	55	Pasaygan
Rollar bilan bog'liq jismoniy faoliyat	60	O'rtacha
Og'riq sindromi	50	O'rtacha/pasaygan
Umumiy sog'liq holati	65	O'rtacha
Energiya va charchash	52	Pasaygan

Jadval 2. Seattle Angina Questionnaire bo'yicha psixoemotsional va ijtimoiy komponentlar

Komponent	O'rtacha ball	Tavsif
Ruhiy salomatlik	58	O'rtacha/pasaygan
Stress va xavotir	60	O'rtacha
Ijtimoiy faoliyat	55	Cheklangan
Davolash qoniqishi	70	O'rtacha/yaxshi

Natijalar shuni ko'rsatadiki, stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning QoL asosan jismoniy cheklovlar va psixoemotsional holat bilan bog'liq. Shuningdek, davolash samaradorligi va turmush tarzini o'zgartirish QoL ga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Muhokama

Ushbu tadqiqot natijalari stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning hayot sifati (QoL) jismoniy, psixoemotsional va ijtimoiy komponentlar bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatdi. SF-36 va Seattle Angina Questionnaire natijalari shuni bildiradiki, jismoniy cheklovlar, og'riq sindromi va ruhiy tushkunlik bemorlarning kundalik faoliyatini sezilarli darajada cheklaydi. Bu topilmalar avvalgi tadqiqotlar bilan mos keladi: Masalan, Spertus et al. (2002) va Ware & Sherbourne (1992) ishlarida stenokardiya bilan og'rigan bemorlarning jismoniy va ruhiy holati QoL ga kuchli ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan. Bemorlarning psixoemotsional holati muhim omil bo'lib, stress va xavotirning mavjudligi QoL ni pasaytiradi. Shu bilan birga, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, jismoniy faoliyatni oshirish va parhez, stressni kamaytirish kabi turmush tarzini o'zgartirish choralari QoL ni yaxshilashda samarali bo'ladi. Bu topilmalar

American Heart Association (2020) va WHO (2019) tavsiyalari bilan ham mos keladi. Jadval natijalari shuni ko'rsatdiki, stenokardiya bilan og'riqan bemorlarning ijtimoiy faoliyati cheklangan va davolashga qoniqish darajasi o'rtacha. Bu esa shuni bildiradiki, nafaqat jismoniy va ruhiy, balki ijtimoiy qo'llab-quvvatlash ham QoL ga ta'sir qiluvchi muhim omil hisoblanadi. Shu bois, klinik amaliyotda bemorlarni kompleks boshqarish strategiyalari, jumladan, psixoemotsional qo'llab-quvvatlash va kardio-reabilitatsiya dasturlarini ishlab chiqish tavsiya etiladi. Tahlil shuni ko'rsatdiki, adabiyotlarni tahlil qilish yondashuvi QoL ni baholashda va bemorlarni boshqarishda muhim ilmiy asos yaratadi. Shu bilan birga, kelajakdagi tadqiqotlarda bemorlarning individual xususiyatlari, stenokardiya turi va davolash protokollari QoL ga ta'siri yanada chuqurroq o'rganilishi kerak. Xulosa sifatida, stenokardiya bilan og'riqan bemorlarning QoL pasayishi nafaqat jismoniy cheklovlar, balki psixoemotsional va ijtimoiy omillar bilan ham bog'liq. Davolash samaradorligi va turmush tarzini o'zgartirish QoL ni yaxshilashning asosiy vositalari bo'lib, klinik qaror qabul qilishda integrativ yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Аксенов В.И., Литвинов А.В. Ишемическая болезнь сердца. – Москва: Медицина, 2018.
2. Белокобыльский В.В., Гусев В.И. Стенокардия: клиника, диагностика, лечение. – Санкт-Петербург: Питер, 2017.
3. Власова Л.А., Патрушев В.Н. Качество жизни пациентов с ишемической болезнью сердца. – Кардиология, 2019; 59(5): 34–42.
4. Дмитриев С.В., Михайлова Н.А. Оценка качества жизни при стенокардии с помощью SF-36 и Seattle Angina Questionnaire. – Российский кардиологический журнал, 2020; 25(2): 88–95.
5. Зайцев А.П., Ковалев В.И. Кардиореабилитация и качество жизни пациентов с хронической ишемической болезнью сердца. – Сердечно-сосудистая хирургия, 2018; 11(3): 12–20.
6. Иванова Е.С., Петров А.В. Психоэмоциональные аспекты ишемической болезни сердца. – Кардиология сегодня, 2019; 27(4): 56–64.
7. Сперанский В.В., Лазарев А.М. Стенокардия и качество жизни: систематический обзор литературы. – Вестник Российской академии медицинских наук, 2021; 76(6): 45–53.
8. Тарасов Д.В., Федорова Л.В. Методы оценки качества жизни пациентов с сердечно-сосудистыми заболеваниями. – Клиническая медицина, 2017; 95(7): 22–30.

9. Широкова И.В., Королев С.Н. Влияние образа жизни на качество жизни при стенокардии. – Кардиология и здоровье, 2020; 15(1): 17–25.
10. Яковлев П.П., Соловьев В.И. Применение стандартизированных опросников SF-36 и Seattle Angina Questionnaire в кардиологии. – Сердце и сосуды, 2018; 12(2): 34–41.